

A KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL OKTATÁSI OSZTÁLYÁNAK FELADATAIRÓL

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának 2021/6/1952. sz. határozata a Központi Statisztikai Hivatal munkájáról és feladatairól, a statisztikai oktatás kérdéseivel is foglalkozik. A Minisztertanács határozata fordulópontot jelent a Hivatal oktatási munkájában: a statisztika tanításának, a statisztikusok képzésének irányítását a Hivatal egyik alapvető feladatává teszi. A határozat eredményes végrehajtása érdekében szükséges megvizsgálni, hogyan alakult eddig a statisztikusok képzése, voltak-e és milyen eredményei, mik a hiányosságok és végül mi a teendő a Minisztertanács határozata nyomán?

I.

A Hivatal 1948. évi átszervezésével csaknem egyidőben, hozzákezdett a statisztikusok képzéséhez. Erre azért volt szükség, mert a tervezdélkodás igényeinek megfelelő adatszolgáltatás a vállalati statisztikusoktól megkövetelte az elemző képességet, tudományos pontossággal meghatározott fogalmak, a szocialista gazdálkodás legfontosabb célkitűzésének és alapelveinek ismeretét. Az első tanfolyamok, konferenciák, majd vizsgák nyomán csakhamar tapasztalhattuk az oktatási munka eredményeit: ott fejlődött aránylag leggyorsabban a statisztikai munka, ott nőttek erőteljesen a káderek, ahol szervezett oktatás folyt. Így az iparstatisztikai adatszolgáltatás fejlődéséhez feltétlenül hozzájárult az iparstatisztikusok közel 3 éve folyó rendszeres oktatása is.

Történeti sorrendben a Statisztikai Hivatal által saját dolgozói számára megrendezett első tanfolyamokat követően az első szakvizsgát előkészítő tanfolyamok 1949-ben az iparstatisztikusok számára indultak meg. Ma már — a közeli napokban és hetekben vizsgázó hallgatókka! együtt — a vizsgára bocsátott iparstatisztikusok száma eléri az 1700-at. Az iparstatisztikusok vizsgái után időbeni sorrendben — eltekintve néhány kisebb hivatalon belüli tanfolyamtól — 1951 nyarán indult meg több mint 1500 bel- és külkereskedelmi, közlekedési, valamint építőipari statisztikus képzése. Ezeknek a tanfolyamoknak vizsgái részben az elmúlt hetekben fejeződtek be, részben júliusban kerülnek sorra. A harmadik nagy lépcsőben ez év tavaszán a közoktatás, népművelés, egészségügy és jogszolgáltatás, majd pedig a mezőgazdaság területén dolgozó statisztikusok vizsgára való előkészítésére került sor. Különösen jelentős a mezőgazdasági statisztikusok tanfolyamának megszervezése; a növekvő mezőgazdaságstatisztikai feladatok elvégzésénél már eddig is érezhető volt a szakképzett káderek hiánya. Ezekben a tanfolyamokon kívül a Hivatal főként saját szervezete káderután-

pótlásának biztosítására egézsnapos iskolákat szervezett. Az első két hónapos tanfolyam után, jelenleg ez a káderképző iskola 10 hónapos tanfolyamként működik. A középkáderek oktatásában jelentős szerepe volt már eddig is a Hivatal másik szakiskolájának, amely 6 hetes tanfolyamokon a vidéki apparátus gerincét képező, volt tanácsi megyei és járási statisztikusokat, 3 tanfolyamon pedig természetbeleszereztetett ki. A Hivatal független hálózatának megteremtése, a hálózat dolgozói előtt álló felelősségteljesebb feladatok ennek a tanfolyamnak a jelentőségét még csak emelni fogják.

Nem teljes a kép a főiskolákon és a középiskolákban folyó statisztikai oktatás említése nélkül. A Közgazdaságtudományi Egyetemen és a Számviteli Főiskolán a statisztika oktatása egyre fontosabb helyet tölt be. A Közgazdasági Egyetemen 1952—53. tanévtől kezdődően rendszeresítik a már korábban előadott elméleti statisztikai, iparstatisztikai és kereskedelmi statisztikai kurzusok mellett a gazdaságstatisztika oktatását. A Számviteli Főiskolán az eddig egy éves statisztikai programot másfél évre bővítik. Statisztikát tanítanak az Agrár Egyetem különböző fakultásain, a jogi karon, a Műszaki és Gazdasági Akadémián is. Nem kisebb jelentősége van a gazdasági középkáderek képzésének területén annak, hogy egy év óta az ország 58 közgazdasági középiskolájában, 2 éves programmal tanítanak általános és ipari, illetve általános és mezőgazdaságstatisztikát.

Végül a statisztikai oktatás kiszélesítését mérhetjük le azon keresztül is, hogy egyre több szaktanfolyam, különösen könyvelői és tervtanfolyamokat tantervébe statisztikai anyagot.

Az egyes statisztikai tanfolyamok és iskolák, az egyetemi és középiskolai statisztikai előadások pusztá felsorolása is szemléltetően mutatja, hogy a statisztikai oktatás az utóbbi néhány esztendőben kiszélesedett, a gazdasági ismeretek oktatásában polgárjogot nyert. A statisztikai oktatás mennyiségi növekedését minőségi javulás is kísérte. Az elért eredményeknek vitathatatlan alapja és forrása az a felbecsülhetetlen segítség, amit, mint a politikai, gazdasági és a tudományos élet minden területén, a statisztikai munka és statisztikai oktatás területén is a Szovjetuniótól kaptunk és kapunk.

A statisztikai oktatás alapját minden fokon azok a szovjet tankönyvek alkotják, amelyeknek lefordítását és a magyar gyakorlatban való felhasználását a Hivatal átszervezésével egyidőben kezdte meg. Elképzelhetetlen lenne a statisztikai oktatás olyan kiváló szovjet tankönyvek nélkül, mint Szavinszkij iparstatisztikai, Solcsev mezőgazdaságstatisztikai, vagy Rjazov kereskedelemstatisztikai tankönyve.

II.

Az oktatási munka kétségtelen eredményei mellett, számottevő hiányosságokat is mutat. Ezeknek feltárása nélkülözhetetlen munkánk további megjavításához.

A statisztikai oktatás irányítása túlzottan centralizált volt. Ez a centralizáció biztosította kezdetben az egységes alapelvek, a közös szemlélet kialakítását, segítette a statisztikai oktatás jelentőségének tudatosítását. Azonban a későbbiekben, amikor a statisztikusok képzése a népgazdaság újabb és újabb területeire terjedt ki, a további fejlődés gátjává vált. A túlzott centralizáció azt jelentette, hogy nemcsak az oktatás elvi irányítása és ellenőrzése, a tananyag egységesítése, hanem valamennyi — és most már a legtöbb népgazdasági ágat felölelő — statisztikai tanfolyam technikai megszervezése, előadókvaló ellátása, folyamatos ellenőrzése, a Hivatal

Oktatási osztályának közvetlen feladata volt. Mintegy a minisztériumok megkerülésével a Hivatal Oktatási osztálya közvetlenül érintkezett valamennyi vállalati statisztikussal, levelezett és intézkedett a vállalati statisztikusok vizsgára való előkészítésének és bocsátásának minden részletkérdésében. Ez olyan terhet zúdított az oktatási osztályra, amely a legfontosabb feladatoktól, a statisztikusok oktatásának elvi irányításától, és a népgazdaság egyes területein folyó statisztikai képzés ellenőrzésétől teljesen elvonta. Azt már talán említeni is felesleges, hogy ilyen centralizált rendszer mellett a minisztériumok egyáltalán nem érezték feladatuknak, hogy a saját szervezetükben működő statisztikusok képzésével foglalkozzanak. Saját területük statisztikai munkája megjavításának alapvető eszközét, a statisztikusok képzését, elméleti színvonaluk emelését teljesen a Központi Statisztikai Hivatalra bízták. Ennek a túlzott centralizációnak mind a minisztériumok, mind a Statisztikai Hivatal egyre inkább csak kárát láthatta. A Hivatal oktatási osztálya munkájának zömét elvi irányítás, a tananyagok érdemi felülvizsgálása helyett, adminisztrációs feladatok alkották. És mivel a tanfolyamok anyagának kiszélesítése és elmélyítése nyomán ilyen elvi munkára egyre inkább szükség volt, ezt az Oktatási Osztálynak túlnyomóan, sőt majdnem kizárólagosan a Hivatal szakmai főosztályainak segítségével kellett lebonyolítani. Helyes, sőt a színvonal biztosítása érdekében szinte elengedhetetlen, hogy az ilyen elvi oktató munkába a szakmai főosztályok segítségét igénybe vegyék, azonban helytelen és a színvonal rovására megy, ha az ilyen jellegű munkát kizárólag, vagy túlnyomóan a szakmai főosztályok végzik. A tapasztalat azt mutatja, hogy a mindennapi szerteágazó gyakorlati munkájuk mellett a szakmai főosztályok előadói nem tudják kellő elmélyüléssel és alaposággal az oktatás feladatait ellátni. Ehhez olyan dolgozókra van szükség, akik — kellő kapcsolatban a gyakorlati munkával — főhivatásuknak a statisztikai oktatást tartják. A Hivatal Oktatási Osztályának ilyen szakképzett dolgozókkal kell rendelkeznie. Nem kevesebb visszasságot okozott az is, hogy az Oktatási Osztály, amely felelős volt az anyagok elkészítéséért, ugyanakkor felelős volt az általa elkészített anyagok szakmai és didaktikai szempontból való ellenőrzéséért is. A tananyagok megírásának szűkreszabott terminusai, a határidőkkel folytatott verseny közben az érdemi ellenőrzés gyakran elsikkadt. A nem megfelelő ellenőrzés káros hatása az egyes vizsgaanyagok alacsony színvonalában, a jegyzetek komoly elvi hibáiban jelentkezett.

Jórészt a megfelelő ellenőrzés hiányának tudható be a felkészülés és a vizsgáztatás egyenlőtlensége. Ennek jele, hogy egyes esetekben igen magas volt a vizsgára jelentkezők között a bukottak aránya (így az iparstatisztikai vizsgákon a jelentkezők 27%-a nem felelt meg), más esetekben viszont a vizsgáztató bizottságok túlságosan liberálisnak mutatkoztak.

Mindezek az okok a statisztikai szakvizsgák decentralizálását mind sürgetőbbé tették.

III.

Ez év elején a Hivatal Oktatási Osztálya az illetékes minisztériumok oktatási osztályaival megállapodott a szakvizsgára előkészítő tanfolyamok decentralizálásában. A minisztériumok átvették a folyamatbanlévő tanfolyamok egy részének irányítását, az új tanfolyamok szervezését, a tanfolyamokra való beosztás és a vizsgákra való bocsátás munkáját. A tanfolyamok ellenőrzése, és a tananyag egységes irányítása, valamint maguknak a vizsgáknak a lebonyolítása a Hivatal kezében maradt. A tanfolyamok decen-

lízálása csak néhány hónappal ezelőtt történt meg, nincsenek tehát még kielégítő tapasztalataink. Az eddigi eredmények mindenesetre biztatóak. Csökkent például a konferenciákról hiányzók száma, mivel a minisztérium saját vállalataik statisztikusainak megjelenését eredményesebben biztosíthatják; szorosabbá vált a kapcsolat a minisztériumok és a Hivatal Oktatási Osztálya között, a minisztériumok ma már kezdik a statisztikával kapcsolatos feladataik szerves részének tekinteni a statisztikusok oktatását. Ugyanakkor, ha kismértékben is, jelentkezett az a veszély, hogy az egyes minisztériumok nem megfelelő komolysággal látják el a rájuk háruló feladatokat. Így pl. az Élelmezési Minisztérium különböző nehézségekre hivatkozva a rendszeres havi konferenciákat elhalasztotta, vagy összevonta.

IV.

A statisztikai oktatás decentralizálása azonban csak a kezdetét jelentheti egy egész sor olyan lépésnek, amely a statisztikai oktatás színvonalának emelésére hivatott. A statisztikai munkával szemben támasztott új követelményeknek jelentkezniök kell és valóban jelentkeztek is a statisztikai oktatás területén. A 2021. sz. Minisztertanácsi rendelet, amely a Statisztikai Hivatal új feladatait körvonalazza, jelentős szerepet ad a statisztikai oktatásnak. A statisztikai munka irányítása és ellenőrzése, az egységes beszámolósi rendszer létrehozása mellett a Hivatal alapvető feladatává teszi a statisztikai oktatás irányítását a népgazdaság valamennyi területén.

A statisztikai oktatásnak növekvő fontosságát a statisztikának népgazdaságunkban betöltött egyre jelentősebb szerepe teljesen igazolja. Ma már elképzelhetetlen olyan közgazdasági, tervezési, vagy akár számviteli tanfolyam, amelyen belül a statisztika oktatása helyet ne kapna. Pártunk II. Kongresszusán Gerő Ernő elvtárs külön is kiemelte a statisztika oktatásának jelentőségét és megállapította, hogy népgazdaságunkban nagy a hiány képzett közgazdászokban és statisztikusokban: A gazdasági feladatok egész sor területén, mint az önköltség csökkentése, a termelés egyenletességének biztosítása, az anyagokkal való takarékos gazdálkodás, a munkaerő tervszerű felhasználása, az eredményes munka nem nélkülözhet gyors, pontos, tudományos alapossággal készített statisztikát. Megfelelő színvonalú statisztikát pedig csak megfelelő színvonalú statisztikusok biztosíthatnak.

A statisztika oktatásának jelentőségét igazolják a Szovjetunióban járt magyar statisztikai delegáció tapasztalatai is. A szovjet elvtársak baráti tanácsa a magyar statisztikai szervezet vezetői felé az volt, hogy tekintsék alapvető feladatuknak a magas színvonalú statisztikai oktatás megteremtését. Magában a Szovjetunióban már a szovjet statisztikai szervezet megteremtésével egyidőben, 1922-ben hozzákezdtek a statisztikusok módszeres oktatásához.

Mind saját gyakorlatunk, mind a szovjet tapasztalatok arra figyelmeztetnek, hogy a statisztika oktatását és utánpótlását alaposabban és sokoldalúbban, nemcsak mint eddig, aránylag rövid tartamú tanfolyamokon, hanem külön, a statisztikusi pályára, mint élethivatásra előkészítő közép- és felsőfokú iskolákon valósítsuk meg. Az új feladatok megkívánják, hogy emeljük az eddigi tanfolyamok és vizsgák színvonalát, biztosítsuk, hogy a népgazdaság valamennyi közép és felső irányító helyén működő statisztikus a statisztikán kívül megfelelő politikai-gazdaságtani, számviteli, tervezési és bizonyos technológiai ismeretekkel is rendelkezzen.

Mind a közép- és felsőfokú statisztikai iskolák megteremtése, mind az eddigi szakvizsga-rendszer kiszélesítése a Hivatal Oktatási Osztálya számára új problémákat vet fel. Ezek közül három kérdést ragadunk ki:

1. A statisztikai oktatók kérdése.
2. A jelenlegi statisztikai tananyag.
3. A statisztikai oktatás didaktikai kérdései.

V.

A statisztikai oktatás centralizált rendszere az oktatók területén is éreztette káros hatását. Az oktatók, előadók, konferenciavezetők legnagyobb része mind a különböző szaktanfolyamokon, mind a Közgazdasági Egyetem és a Számviteli Főiskola statisztikai előadásain, valamint gyakorlatain a Hivatal vezető elvi dolgozóiból került ki. Az oktató munka kétségkívül előnyösen érezteti hatását a hivatali dolgozók fokozódó elméleti felkészültségében, ugyanakkor olyan megterhelést rótt rájuk, ami már-már a gyakorlati munkájuk elvégzését is gátolta. Nem is szólva arról, hogy a Hivatal „központi tartalékából” mind nehezebben tudta az egyre szaporodó számú tanfolyamokat és előadásokat megfelelő számú és minőségű előadókkal ellátni. Új kérdésként és újabb megoldandó nehézségként jelentkezett a színvonalas előadók biztosítása területén, hogy az ország 68 közgazdasági középiskolájában már közel egy esztendeje statisztikai oktatás folyik. Azok a számviteli, politikai-gazdaságtani és matematikai tanárok, akikre ezt a feladatot bízta, leggyakrabban egy-két héttel, néha egy-két nappal a tanév megkezdése előtt ismerkedtek meg csak a statisztikai anyaggal. Ilyen körülmények között még a legtapasztaltabb pedagógus sem tudta a statisztikai anyagot a diákokkal eredményesen megismertetni, még kevésbé megszerettetni.

Mindez sürgető szükségként veti fel, hogy a Hivatal Oktatási Osztálya a különböző tanfolyamok, konferenciák, előadások előadójának, szeminárium vezetőjének, nemkülönben a középiskolák statisztika szakos pedagógusainak rendszeres és alapos képzésével külön foglalkozzék. A megfelelő oktatógárda biztosítása alapja a statisztikai tanítás minden további megjavításának. Bátorabban kell új erőket bevonni a statisztika oktatásába, s ugyanakkor — ami eddig mulasztásunk volt — fokozottabban foglalkozni a már jelenleg is működő oktatógárda színvonalának további emelésével. Különösen sürgető e feladat megoldása a közgazdasági középiskolákban. Az ott működő tanároknak a Köznevelési Minisztériummal együttműködésben meg kell adni azokat a minimális gyakorlati ismereteket, amelyek nélkül eredményes statisztikai oktatás elképzelhetetlen.

Sok kívánnivalót hagy maga után a statisztikai tananyag is. A szovjet tananyagot nem megfelelően és nem kellő mértékben alkalmazzák a magyar gyakorlatra. Gyakoriak a jegyzetekben az elvi hibák. A jegyzeteknek, tankönyveknek lényeges fogyatékségeik vannak a megtanulhatóság, a világosság, a közérthetőség tekintetében. Az egyes szakvizsgák anyaga, például az ipari, részben már elavult, részben hiányos. Nincs kellően kidolgozva a mezőgazdaságstatisztikai anyag. Az ez évben kiadásra kerülő új középiskolai statisztikai tankönyvek színvonala a valyiaikénál magasabb, azonban didaktikai szempontból még jelentősek a hiányosságai. A Hivatal Oktatási osztályának módszeresen felül kell vizsgálni valamennyi fokon használatos statisztikai jegyzeteket és tankönyveket, meg kell szervezni ezek

bírálatát, s e bírálatok nyomán magasszínvonalú, elméleti szempontból kifogástalan, s a szakmai gyakorlatot helyesen tükröző tananyagot kell készíttetni. Különösen sürgető főiskolai színvonalú, általános statisztikai, iparstatisztikai és mezőgazdaságstatisztikai tankönyv elkészítése.

Fontos soronkövetkező tennivaló a statisztikai oktatás legjobb módszereinek kidolgozása. Ezen a téren még a kezdet kezdetén állunk. A statisztikai didaktikának foglalkozni kell a középiskolák, a főiskolák és a különböző tanfolyamok oktatási módszereinek kérdésével. Fel kell ölelnie olyan jelentős problémákat, mint a statisztikai és a matematikai oktatás kapcsolata, az elemzési készség kifejlesztése, a statisztika harcoss, pártos jellegének kidomborítása, bizonyos gyakorlati munkák (kérdőív kitöltés, revízió, összesítés) beillesztése a statisztikai programba, stb. Az Oktatási Osztálynak a legjobb előadókkal, gyakorlati vezetőkkel ki kell dolgoztatni a legeredményesebb módszertani tapasztalatokat és azokat ismertetni kell.

A fentiekben ismertetett három fontos kérdés megoldása nélkül a Hivatal Oktatási Osztálya megnövekedett feladatainak nem tehet eleget.

Ha röviden is, vegyük sorra a minisztertanácsi határozat nyomán ezeket az új feladatokat.

VI.

A felsőfokú statisztikai oktatásra vonatkozóan a Minisztertanács határozata előírja, hogy a Hivatal eddigi egézsnapos iskoláját egyéves magasabbfokú iskolává kell fejleszteni. Ez az iskola, amely alapját alkothatja egy felsőfokú tanintézetnek, az egyetemek és főiskolák mellett elsősorban hivatott biztosítani a gyakorlati munkában alaposan járatos, elméletileg jól képzett, irányító szerepre is alkalmas statisztikusok utánpótlását. A Hivatal jelenlegi tizhónapos iskolájában az oktatás magasabb színvonalú és az anyag gazdagabb, mint az eddigiekben, de — különösen a statisztika terén — még gondosabb tananyagra, jártasabb oktatógárdára van szükség, ha igényt akarunk tartani, hogy a Hivatal kéderképző iskolája főiskolai jellegű legyen.

A jövőben a statisztikai középkadereket a Minisztertanács határozata nyomán zömében a Hivatalnak átadott három statisztikai jellegű technikum kell képezni.

A statisztika középiskolában való oktatása területén már az eddigiekben is rendelkezünk bizonyos tapasztalatokkal. Ezek nem minden esetben voltak a legkedvezőbbek. Mind a statisztikát tanító pedagógusok járatlansága, mind a statisztikai tananyag pedagógiai és szakmai szempontból nem megfelelő színvonala és nem utolsó sorban magának a tárgynak az újszerűsége a középiskolai oktatás első évében a statisztikával szemben bizonyos, visszatekintést szült. A diákok nem szerették és sem a tanárok, sem a tankönyvek nem tudták velük megszerettetni a statisztikát. Az előadó tanár szaktárgyától független a statisztikát hol mint számvitelt, hol mint gazdasági számtant tanították. Számos iskolában a tanárok csak egy-egy fejezettel, vagy néhány oldallal tartottak előbbre a tananyag átvételénél, mint a diákok. Ilyen feltételek mellett nem különösen meglepő, ha a diákok nem kedvelték a statisztikát. Ezzel szemben a tapasztalat azt mutatja, hogy a statisztikát szeretik és értik a diákok, ha megfelelő pedagógusok jól kidolgozott tananyag alapján oktatják. Ha a diákok látják, hogy a statisztika tervgazdálkodásunkban milyen nélkülözhetetlen szerepet tölt be, ha megtanulnak a számokkal bánni, olvasni belőlük, akkor fokozódik az érdeklődés és javul az előmenetel. Ennek a fokozódó érdeklődésnek jele volt, hogy a Statisz-

tikai Hivatal által a harmadik és negyedik osztályos közgazdasági középiskolások számára kiírt statisztikai pályázaton közel 700 diák vett részt. A pályázók számai ötletesen, lelkesen oldották meg a bizonyos elemző készséget is feltételező feladatokat. A pályázatok nagy száma és kiváló minősége arra indította a Hivatalt, hogy az eredetileg kitűzött jutalomösszegeket felemelje. 50 diák pénzjutalmat, 75 tankönyvjutalmat, s többszáz pályázó elismerő oklevelet kapott.

A Statisztikai Hivatal irányítása alatt álló technikumok általános tananyagát, de különösen a statisztikával kapcsolatos tárgyak, mint a politikai-gazdaságtan, matematika, a tervezés és a számvitel tanterveit úgy kell kidolgozni, hogy megadják a kellő elméleti és gyakorlati felkészültséget. Ezekben a technikumokban természetesen aránylag magas óraszámiban tanulnak a diákok az általános statisztika mellett ipari és mezőgazdasági statisztikát, a tantervnél tehát ügyelni kell arra, hogy mentes legyen a zsúfoltságtól, hogy az egyes tárgyak szervesen illeszkedjenek a statisztikai oktatáshoz és ugyanakkor a hallgatók rendelkezzenek a megfelelő általános műveltséggel is. A statisztikai technikumokban kell kialakítani a statisztika középfokú oktatásának legjobb módszereit, az itt alkalmazott didaktikának mintegy mintául kell szolgálnia valamennyi közgazdasági technikum statisztikai oktatása számára.

VII.

A Minisztertanács határozata tovább fejleszti a statisztikai szakvizsgák rendszerét: a statisztikai munkakör betöltését minden területen képzéshez, a statisztikai szakvizsga előzetes letételéhez köti. Míg a Népgazdasági Tanács eddigi határozatai csupán egyféle statisztikai vizsgát rendszeresítették, a minisztertanácsi határozat a betöltött munkakörtől függően több vizsgafokozatot különböztet meg. Ez lehetővé teszi, hogy a felelősségteljesebb helyen dolgozó, irányító munkát végző statisztikusok magasabb színvonalú képzésben részesüljenek és ugyanakkor nagyobb követelményeket támasszunk velük szemben. A magasabbfokú szakvizsga lehetővé teszi, hogy a vizsga anyagában szerepeljenek a könyvvel, politikai-gazdaságtani és a tervezési ismeretek, nemkülönben bizonyos alapvető technológiai anyag. A gyakorlat eddig is azt mutatta, hogy a fenti ismeretek híján a statisztikus nem tudja ellátni hiánytalanul feladatait: az önköltség-statisztikánál, vagy akár a munkabér-statisztika összeállításánál a statisztikusnak rendelkeznie kell bizonyos számviteli jártassággal, a műszaki gazdasági mutatók megkövetelik a vállalat technológiai folyamatának legalább általános ismeretét; a megfelelő politikai-gazdaságtani ismeretek híján pedig a statisztikus nem képes valamirevaló elemző munkát végezni.

A minisztertanácsi határozat nyomán, körében kiszélesedik, anyagában elmélyül a szakvizsgák eddigi rendszere. Ez fokozott feladatokat ró a Hivatal Oktatási osztályára. Az elkövetkezendő 1—2 évben a minisztériumokkal közösen több ezer statisztikus tanulását, különböző fokú vizsgára való előkészítését kell megszervezni, a megfelelő tananyagot biztosítani, az oktatás egész menetét, a konferenciákat, a vizsgákat ellenőrizni. Lényegében ezektől a tanfolyamoktól, a vizsgák színvonalától függ, hogy a népgazdaság különböző területein foglalkoztatott statisztikusok rendelkeznek-e majd az egyre magasabb követelményeknek megfelelő képességekkel. Amennyiben

ezen a téren nem végez a Hivatal oktatási osztálya alapos munkát, ennek kárát a minisztériumokkal együtt elsősorban maga a Hivatal, a statisztikai munka minősége látja. A feladatra ezért alaposan fel kell készülni.

A minisztertanácsi határozat végül a KSH feladatává teszi a népgazdaság bármely területén folyó statisztikai oktatás irányítását és ellenőrzését. Mindezeideig a Hivatal oktatási osztálya ezzel a feladattal közvetlenül nem foglalkozott. A Közgazdasági Egyetemen, a Számviteli Főiskolákon folyó statisztikai oktatás eredményeiről és hiányosságairól nem e tanszékekkel való közvetlen megbeszélés útján tájékozódott, hanem csupán regisztrálta az egyetemen és a főiskolán előadó hivatali dolgozók tapasztalatait. De nem volt megfelelő az az irányító vagy ellenőrző tevékenység, amellyel az egyes minisztériumok által rendezett tanfolyamok statisztikai anyagát kísérte. A Hivatal oktatási osztálya mintegy a feladat felméréseképpen tájékozódott valamennyi minisztérium és országos szerv oktatási osztályán a különböző tervgazdasági, számviteli, stb. tanfolyamok statisztikai tananyagát illetően. A szerzett tapasztalatok igen tarka képet adnak. A minisztériumok öltet-szerűen a legkülönbözőbb fokú iskoláikon, a legkülönbözőbb terjedelemmel és tematikával iktattak be statisztikai anyagot. Ezeknek anyaga legtöbbször „kiillózása”, át nem gondolt lerövidítése volt a Statisztikai Hivatal oktatási anyagainak; a tanfolyamok előadói és a gyakorlatok vezetői legtöbbször nem rendelkeztek megfelelő statisztikai tudással. E hiányosságok felszámolásáért a Hivatal oktatási osztálya felelős. A feladat — amint ezt a Számviteli Képesítő Bizottság és az Országos Tervhivatal által megindított könyvelői, illetve tervezői tanfolyamoknál megtörtént — az, hogy általános irányelveket és tematikát dolgozzunk ki az egyes tanfolyamok időtartamához, színvonalához mérten. Nem fér hozzá kétség, hogy a minisztériumok szívesen veszik a Statisztikai Hivatal ez irányú segítségét.

*

Azok a fentiekben vázolt feladatok, amelyek a Statisztikai Hivatal oktatási osztálya előtt állanak, sokrétűek, az eddigieknél felelősségteljesebb munkát követelnek meg. A Minisztertanács határozata a Statisztikai Hivatalt, ezen belül annak oktatási osztályát teszi felelőssé, hogy az egész népgazdaságban megszervezze és ellenőrizze a statisztikusok oktatását. Lenin és Sztálin tanításaira alapozott, a gazdaság szovjet tapasztalatokat magába foglaló, tervgazdálkodásunkban egyre nagyobb szerepet betöltő statisztika oktatása szép feladat, harcoss feladat. A szocialista statisztika ismerete nemcsak a statisztikusok, de valamennyi közgazdász, számviteli dolgozó számára a magasabb színvonalú vezetésnek és ellenőrzésnek elengedhetetlen eszköze. A gyakorlat azt mutatja, hogy minél magasabb a népgazdaság bármely területén dolgozó statisztikus elméleti képzettsége, szakmai tudása, annál eredményesebb munkája is. E tapasztalat érvényessége a jövőben csak fokozódhat. Fejlődő, módszereiben finomodó tervgazdaságunk mind nagyobb követelményeket állít a statisztikusok elé. Ha a statisztikus a növekvő követelményekkel lépést akar tartani, szakmai tudását, elméleti képzettségét lankadatlanul fejleszteni kell. Pártunk központi lapja, a Szabad Nép, június 11-i, „Munkásosztályunk megbecsült küzdőtársai: a szocialista számvitel dolgozói” c. vezércikkében a következőket írta: „... a feladatoknak a megoldása nagy tudású szakembereket követel, akik ismerik a szocializmus gazdaságtanát. Az üzemek könyvelői, statisztikusai, bérelszámolói

fejlesszék állandóan tudásukat, politikai és szakmai képzettségüket“. A kormány határozata a statisztikusok képzéséről tervszerűen gondoskodik arról, hogy a növekvő igényeknek megfelelően emelkedjék a szakképzett statisztikusok száma. A Hivatal oktatási osztályának feladata, hogy biztosítsa, megszervezze a statisztikusok képzésének és továbbképzésének megfelelő formáit és lehetőségeit, a statisztikusok feladata pedig, hogy ezekkel a lehetőségekkel, a Pártunk és Kormányunk nyújtotta segítséggel éljenek.

A

„SZOCIALISTA STATISZTIKA KÖNYVTÁRA“

című sorozat huszonharmadik számaként jelenik meg:

SZ. M. SZKVORCOV:

ISKOLA STATISZTIKA

című tankönyve.

Szkvorcov tankönyve részletesen foglalkozik az iskolahálózat statisztikájával, az iskolaköteles korú gyermekek számbavételével, a tanulók lemorzsolódásával, a tanulók tanulmányi eredményeinek mutatószámaival, a váltásos oktatás rendszerével, az iskolával való ellátottság problémáival, az iskolai hatósugár kérdésével, a tanerők számbavételével, az iskolai költségvetés összeállításával, az anyanyelven való oktatás kérdésével, az iskolai könyvtárakkal, stb., stb.

Szkvorcov munkája alapvető segítséget nyújt nemcsak a statisztikusoknak és a tanácsok oktatási osztályai dolgozóinak, hanem a pedagógusoknak is elsőrendű fontosságú kulturális és statisztikai munkájuk területén.

Előjegyezhető

AZ ÁLLAMI KÖNYVTERJESZTŐ VÁLLALAT
KÖNYVESBOLTJAIBAN